

мають національне стратегічне значення, так і конкурентоздатність на світовому ринку. Для швидкого відновлення та довгострокового економічного зростання потрібні реформи, які створять основу для прискорення економічного відновлення та сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Cohesion Policy for the period 2021-2027. The EU's main investment policy. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/what/investment-policy_en?etans=el
  2. Priorities for 2021-2027. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en
  3. Сільське господарство України. Від російського вторгнення до європейської інтеграції. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_XL.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_XL.pdf)
  4. Інфляційний звіт НБУ. Січень 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q1.pdf?v=15
  5. Ukraine Facility. Програма фінансової підтримки України від Європейського Союзу. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua>
  6. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. Офіційний сайт Мінекономіки. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki>
-

Владислав МІРОШНИЧЕНКО

*магістр публічного управління та адміністрування,
старший викладач Києво-Могилянської школи врядування
імені Андрія Мелешевича*

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ ЯК ЧАСТИНА НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: перехідне правосуддя, повоєнне врядування, відновлення, права людини, воєнні злочини, комісія правди.

Мета дослідження: проаналізувати роль механізмів перехідного правосуддя як частини належного врядування в Україні в умовах збройної агресії Російської Федерації та повоєнного відновлення, а також визначити їх потенціал для забезпечення справедливості та досягнення сталого миру.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України спричинила масштабні порушення прав людини, масове переміщення населення та стало суттєвим викликом для інституційної спроможності держави. У таких умовах перехідне правосуддя набуває стратегічного значення як комплексний механізм подолання наслідків збройної агресії та формування підвалин сталого миру.

Сучасне розуміння перехідного правосуддя виходить за межі класичної дилеми «правда чи справедливість» та розглядає його як багатовимірну систему взаємопов'язаних механізмів: притягнення винних за вчинення міжнародних злочинів до відповідальності, встановлення істини, відшкодування шкоди, завданої жертвам збройної агресії, інституційних реформ та політики пам'яті [1]. Такий підхід дозволяє інтегрувати правові, політичні та соціальні інструменти в єдину стратегію повоєнного відновлення держави.

Одним із ключових елементів перехідного правосуддя є притягнення до відповідальності за вчинення міжнародних злочинів. Дослідження доводять, що притягнення винних до відповідальності має стримувальний ефект і сприяє зниженню рівня майбутніх порушень прав людини як у державі, де здійснюються переслідування, так і в сусідніх країнах через ефект правової дифузії [2]. Для України це означає, що національні та міжнародні судові процеси здатні виконувати не лише каральну, а й превентивну функцію.

Водночас виключна орієнтація на кримінальне переслідування є недостатньою. Комісії правди відіграють важливу роль у документуванні системних порушень прав людини, встановленні фактів, визнанні досвіду жертв та формуванні суспільного діалогу про минуле [3]. Вони сприяють формуванню офіційного наративу, що протидіє запереченню злочинів та історичним маніпуляціям. Досвід різних країн свідчить, що комісії правди можуть стати інструментом суспільного визнання страждань та відновлення гідності постраждалих.

Разом із тим ефективність механізмів встановлення істини не є наперед гарантованою. Частина дослідників наголошує, що вплив таких інституцій на миробудування часто переоцінюється, а їх результативність залежить від політичного контексту, мандату та рівня суспільної довіри [4]. Для України це означає необхідність реалістичного планування очікувань і поєднання діяльності комісії правди з іншими інструментами.

Важливою складовою перехідного правосуддя є визнання та підтримка жертв. Підходи, орієнтовані на постраждалих, передбачають не лише компенсаційні механізми, а й забезпечення їхнього права на голос, пам'ять і справедливість [5]. В умовах України, де мільйони громадян

знанали травматичного досвіду війни, державна політика (policy), орієнтована на жертв, стає ключовою умовою соціальної згуртованості.

Інтеграція механізмів перехідного правосуддя у систему належного врядування передбачає також інституційні реформи. Йдеться про очищення органів влади (люстрація), особливо у контексті деокупованих територій, реформу сектору національної безпеки та оборони, правоохоронних органів, судової системи тощо. Без структурних змін у системі державного управління навіть ті механізми перехідного правосуддя, як довели свою ефективність на практиці, залишатимуться обмеженими у впливі через нерезультативну або неефективну реалізацію.

Окрім цього для України перехідне правосуддя є не лише механізмом подолання наслідків війни, а й частиною європейського інтеграційного курсу. Забезпечення верховенства права, дотримання прав людини та інституційної підзвітності відповідає стандартам Європейського Союзу та складає основу демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Roht-Arriaza N., Mariezcurrena J. *Transitional Justice in the Twenty-First Century: Beyond Truth versus Justice*. Cambridge University Press, 2006.
2. Kim H., Sikkink K. *Explaining the Deterrence Effect of Human Rights Prosecutions for Transitional Countries*. 2010.
3. Hayner P. B. *Unspeakable Truths: Transitional Justice and the Challenge of Truth Commissions*. 2nd ed. New York: Routledge, 2011. URL: <https://www.routledge.com/Unspeakable-Truths-Transitional-Justice-and-the-Challenge-of-Truth-Commissions/Hayner/p/book/9780415806350>
4. Mendeloff D. Truth-Seeking, Truth-Telling, and Postconflict Peacebuilding: Curb the Enthusiasm? *International Studies Review*. 2004. Vol. 6 (3). P. 355-380. URL: <https://academic.oup.com/isr/article/6/3/355/1805218>
5. McEvoy K., McConnachie K. Victimology in Transitional Justice: Victimhood, Innocence and Hierarchy. *European Journal of Criminology*. 2012. Vol. 9 (5). P. 527-538. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1477370812454204>